Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
NIILO JÄÄSKINEN
föredraget den 14 april 2015 [1]

Mål C-207/14

Hotel Sava Rogaška, gostinstvo, turizem in storitve, d.o.o.
mot
Republika Slovenija - Ministrstvo za kmetijstvo in okolje

(begäran om förhandsavgörande från Vrhovno sodišče (Slovenien))

”Tillnärmning av lagstiftning — Direktiv 2009/54/EG — Artikel 8.2 — Bilaga I — Begreppet ’naturligt mineralvatten från en och samma källa’ — Tolkningskriterier”

I – Inledning

1. Under 1800-talet blev det vanligt att dricka vatten ur källor och i takt med den sociala och kulturella utvecklingen började källvatten saluföras på flaska. År 1870 i den första reklamen för källan med naturligt mineralvatten Perrier lanserades begreppet ”bordsvattnets prinsessa”. I unionsrätten präglas bestämmelserna om mineralvatten av ändamålet att upprätta och säkerställa fri rörlighet för varor samtidigt som konsumentskyddet särskilt betonas.

2. I det sammanhanget rör förevarande begäran om förhandsavgörande tolkningen av begreppet ”naturligt mineralvatten från en och samma källa” i den mening som avses i artikel 8.2 i direktiv 2009/54/EG. [2] Genom detta direktiv omarbetades och ersattes direktiv 80/777/EEG [3] som var det första direktiv i vilket problematiken med marknaden för mineralvatten på flaska reglerades i unionsrätten. Enligt artikel 8.2 i direktiv 2009/54 är det förbjudet att saluföra naturligt mineralvatten från en och samma källa under mer än en handelsbeteckning.

3. Målet vid den nationella domstolen rör en tvist mellan företaget Hotel Sava Rogaška, gostinstvo, turizem in storitve, d.o.o. (nedan kallat HSR) och Republika Slovenija (Republiken Slovenien), företrädd av Ministrstvo za kmetijstvo in okolje (jordbruks- och miljöministeriet, nedan kallat ministeriet) angående ministeriets avslag på HSR:s ansökan om erkännande av handelsbeteckningen ”naturligt mineralvatten”. Såsom framgår av handlingarna i målet grundades beslutet att avslå ansökan på att vatten utvanns vid två brunnar från samma underjordiska grundvattenyta av vilka HSR erhållit koncession att exploatera den ena. Vattnet från den andra brunnen har emellertid redan blivit erkänt i Slovenien och saluförs lagenligt där under en särskild beteckning.

1 — Originalspråk: franska.

2 — Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/54/EG av den 18 juni 2009 om utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten (EUT L 164, s. 45).

3 — Rådets direktiv av den 15 juli 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten (EGT L 229, s. 1; svensk specialutgåva: område 13, volym 10 s. 226).

4. Då detta mål bygger på relativt tekniska begrepp och medför tolkningssvårigheter dels avseende kriterierna för mineralvattens objektiva egenskaper, dels i fråga om den hydrogeologiska strukturen där vattnet har sitt utflöde, utgör det en möjlighet för domstolen att för första gången uttala sig om tolkningen av direktiv 2009/54 i syfte att klargöra direktivets syften och de värden som ligger till grund för detsamma.

II – Tillämpliga bestämmelser

A – *Unionsrätt*

5. I skälen 5 och 9 i direktiv 2009/54 anges följande:

”(5) Det viktigaste syftet med bestämmelser om naturliga mineralvatten bör vara att skydda konsumenters hälsa, att förhindra att konsumenter vilseleds och att säkerställa rättvis handel.

…

(9) Uppgift i innehållsdeklarationen om ett naturligt mineralvattens analytiska sammansättning bör vara obligatorisk för att säkerställa att konsumenter hålls informerade.”

6. I artikel 1.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Detta direktiv gäller vatten som utvunnits ur marken i en medlemsstat och som av den ansvariga myndigheten i denna medlemsstat erkänns som naturligt mineralvatten som uppfyller bestämmelserna i bilaga I, avsnitt I.”

7. Artikel 8.2 i direktiv 2009/54 har följande lydelse:

”Det ska vara förbjudet att saluföra naturligt mineralvatten från en och samma källa under mer än en handelsbeteckning.”

8. Bilaga I till direktiv 2009/54 innehåller i avsnitt I med rubriken ”Definition” följande punkter:

”1. ’Naturligt mineralvatten’ innebär mikrobiologiskt hälsosamt vatten, i den mening som avses i artikel 5, som har sitt ursprung i en underjordisk grundvattenyta eller förekomst och som kommer från en källa som tappas från ett eller flera naturliga eller borrade uttag.

Naturligt mineralvatten kan klart skiljas från vanligt dricksvatten:

a) genom sin natur, som karakteriseras av mineralhalt, spårelement eller andra beståndsdelar och, i vissa fall, av särskilda egenskaper,

b) genom sin ursprungliga renhet,

och när båda dessa egenskaper har bevarats intakta på grund av vattnets underjordiska ursprung …

…

3. Sammansättning, temperatur och andra väsentliga egenskaper hos naturligt mineralvatten ska förbli stabila inom gränserna för naturlig variation. De får i synnerhet inte påverkas av eventuella variationer i flödet.

…”

9. I Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område [4] fastställs en ram för den gemensamma förvaltningen och bevarandet av vatten vilken inte grundas på nationella gränser eller nationell politik utan på hydrologiska formationer, det vill säga avrinningsområden ur perspektivet hållbar utveckling. På det terminologiska planet fastställs i artikel 2 en komplex uppbyggnad av mycket tekniska definitioner, exempelvis akvifer och grundvattenförekomst.

B – *Nationell rätt*

10. Direktiv 80/777, som har ersatts av direktiv 2009/54, införlivades med slovensk rätt genom förordning om naturligt mineralvatten, källvatten och bordsvatten. [5] Enligt artikel 4.1 i denna förordning är naturligt mineralvatten sådant vatten som utöver vissa mikrobiologiska krav i förordningens artikel 5 uppfyller bland annat kravet att det har sitt ursprung i en underjordisk grundvattenyta eller förekomst som är skyddad mot all förorening samt kommer från en källa som tappas från ett eller flera naturliga eller borrade uttag. I artikel 12.4 i samma förordning stadgas att naturligt mineralvatten från en och samma källa endast får saluföras under ett och samma varumärke.

III – Bakgrund till tvisten vid den nationella domstolen, tolkningsfrågorna och förfarandet vid domstolen

11. Det framgår av handlingarna i målet att HSR den 18 juli 2011 till ministeriet ingav en ansökan om erkännande i Slovenien av handelsbeteckningen ”ROI Roitschocrene” för naturligt mineralvatten från brunnen RgS-2/88.

12. Ministeriet avslog genom beslut av den 26 februari 2012 denna ansökan med motiveringen dels att naturligt mineralvatten från en och samma källa enligt artikel 12.4 i förordningen och artikel 8.2 i direktiv 2009/54 endast får saluföras under en och samma beteckning, dels att naturligt mineralvatten som kommer från samma akvifer som det berörda vattnet men från en annan brunn (benämnd V-3/66-70), redan har blivit erkänt som naturligt mineralvatten under handelsbeteckningen ”Donat Mg” genom beslut av den 3 juli 2001 och saluförs under denna beteckning.

13. HSR väckte talan om upphävande av detta beslut vid Upravno sodišče (förvaltningsdomstol) och hävdade för det första att det vatten som utvinns vid brunnen RgS-2/88 inte är samma vatten som det som utvinns vid brunnen V-3/66-70 och, för det andra, att det måste göra en åtskillnad mellan begreppen källa och akvifer. Talan ogillades av Upravno sodišče, och HSR överklagade då denna dom till den hänskjutande domstolen under åberopande av att förvaltningsdomstolen hade gjort en felaktig tolkning av begreppet ”källa” i artikel 8.2 i direktiv 2009/54.

4 — EGT L 327, s. 1. Direktivet har ändrats genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/31/EG av den 23 april 2009 (EUT L 140, s. 114) (nedan kallat direktiv 2000/60). Det ska preciseras att detta direktiv har kompletterats genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/118/EG av den 12 december 2006 om skydd för grundvatten mot föroreningar och försämring EUT L 372, s. 19).

5 — Pravilnik o naravni mineralni vodi, izvirski vodi in namizni vodi (Uradni list RS, št. 50/04 av den 6.5.2004) i dess lydelse enligt Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o naravni mineralni vodi, izvirski vodi in namizni vodi (Uradni list RS, št. 75/05 av den 9.8.2005, nedan kallad förordningen).

14. I beslutet att begära förhandsavgörande har Vrhovno sodišče (Högsta domstolen) preciserat att brunnarna V-3/66-70 och RgS-2/88 har sitt ursprung i samma underjordiska grundvattenyta eller förekomst.[6] Vidare har den noterat att det naturliga mineralvattnet Donat Mg finns inskrivet i registret över naturliga mineralvatten som erkänts i Slovenien och även finns på den förteckning över naturliga mineralvatten som erkänts av medlemsstaterna[7], med Donat som angiven källa.[8]

15. Den hänskjutande domstolen har frågat sig hur uttrycket ”naturligt mineralvatten från och en samma källa” i den mening som avses i artikel 8 i direktiv 2009/54 ska tolkas. Denna domstol har noterat att den flera gånger i direktivet använda termen ”källa” inte definieras där. Mot bakgrund av de olika översättningarna av definitionen ”naturligt mineralvatten” i bilaga I avsnitt I punkt 1 i direktivet är det möjligt att tolka uttrycket på flera sätt. Vrhovno sodišče beslutade under dessa omständigheter att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Ska bestämmelserna i artikel 8.2 i [direktiv 2009/54] tolkas så, att ’naturligt mineralvatten från en och samma källa’

a) innebär vatten från samma enskilda brunn, men däremot inte vatten som utvinns vid en annan brunn, även om det är fråga om vatten som har sitt ursprung i samma akvifer i samma grundvattenförekomst enligt definitionen av begreppen akvifer och grundvattenförekomst i direktiv 2000/60?

b) innebär vatten från samma enskilda brunn, men däremot inte vatten som utvinns vid en annan brunn, även om det är fråga om vatten som har sitt ursprung i samma akvifer i samma grundvattenförekomst enligt definitionen av begreppen akvifer och grundvattenförekomst i direktiv 2000/60, med hänsyn tagen till att denna definition även ska göras utifrån omständigheter som avståndet mellan brunnarna, deras djup, den specifika kvaliteten på vattnet från den enskilda brunnen (till exempel den kemiska och mikrobiologiska sammansättningen), den hydrauliska anslutningen mellan brunnarna och huruvida akviferen är öppen eller sluten?

c) innebär allt vatten som har sitt ursprung i samma akvifer i samma grundvattenförekomst enligt definitionen av begreppen akvifer och grundvattenförekomst i direktiv 2000/60, oberoende av det faktum att det når markytan via flera brunnar?

d) innebär allt vatten som har sitt ursprung i samma akvifer i samma grundvattenförekomst enligt definitionen av begreppen akvifer och grundvattenförekomst i direktiv 2000/60, oberoende av det faktum att det når markytan via flera brunnar, med hänsyn tagen till att denna definition även ska göras utifrån omständigheter som avståndet mellan brunnarna, deras djup, den specifika kvaliteten på vattnet från den enskilda brunnen (till exempel den kemiska och mikrobiologiska sammansättningen), den hydrauliska anslutningen mellan brunnarna och huruvida akviferen är öppen eller sluten?

6 — Enligt vad som framgår av HSR:s yttrande utvinner bolaget från brunnen RgS-2/88 ett naturligt mineralvatten på 274 meters djup. Bolaget Droga Kolinska d.d. (nedan kallat Droga Kolinska) utvinner mineralvatten från brunnen Donat Mg V-3/66-70 på 606 meters djup. Avståndet mellan brunnarna är mer än 5 kilometer.

7 — Se EGT C 95, 2013, s. 38.

8 — Det framgår av handlingarna i målet att ministeriet genom beslut av den 3 juli 2001 erkände att vatten som utvinns från brunnarna RgS-2/88 och V-3/66-70 har egenskap av naturligt mineralvatten under handelsbeteckningen Donat Mg, fastän det bolag som gynnas av detta beslut, Droga Kolinska, inte har någon koncession för exploatering av vattnet från brunnen RgS-2/88, då denna koncession tillhör HSR enligt ett beslut av den 14 februari 2008. Följaktligen kan inte Droga Kolinska saluföra detta vatten under handelsbeteckningen Donat Mg.

2) Om inte någon av delfrågorna i den första frågan kan besvaras jakande, ska då tolkningen av begreppet ”naturligt mineralvatten från en och samma källa” grunda sig på omständigheter som avståndet mellan brunnarna, deras djup, den specifika kvaliteten på vattnet från den enskilda brunnen, den hydrauliska anslutningen mellan brunnarna och huruvida akviferen är öppen eller sluten?”

16. Begäran om förhandsavgörande inkom till domstolens kansli den 25 augusti 2014. HSR, den slovenska, den tjeckiska och den grekiska regeringen samt kommissionen har inkommit med skriftliga yttranden. HSR, den slovenska och den grekiska regeringen samt kommissionen deltog i förhandlingen den 4 mars 2015.

IV – Bedömning

A – *Behandlingen av tolkningsfrågorna*

17. Den hänskjutande domstolen har begärt att domstolen ska klargöra tolkningen av förbudet i artikel 8.2 i direktiv 2009/54 mot att saluföra ”ett naturligt mineralvatten från en och samma källa” under flera handelsbeteckningar. Fastän frågorna har presenterats av den hänskjutande domstolen i form av olika hypotetiska tolkningar ska det understrykas att dessa inriktas på ett och samma begrepp. Trots frågornas uppbyggnad föreslår jag i likhet med alla de som inkommit med skriftliga yttranden i detta mål att frågorna behandlas tillsammans.

B – *Bestämmelserna om naturligt mineralvatten i unionsrätten*

18. Det framgår av handlingarna i målet att den främsta svårighet som den hänskjutande domstolen har mött är att direktiv 2009/54 inte innehåller någon definition av begreppet ”källa” och att detta begrepp följaktligen kan ge upphov till olika tolkningar. Om huvudsyftet är att förebygga missförstånd från konsumenternas sida, borde begreppet ”samma källa” begränsas till begreppet ”samma brunn”. Endast det vatten som utvinns ur samma brunn och som har samma kemiska och mikrobiologiska sammansättning kan då hänföras till denna term. Om termen däremot gavs en vidare tolkning skulle begreppet ”samma källa” omfatta vatten som tas från flera utflöden men som kommer från samma akvifer i den mening som avses i direktiv 2000/60. [9]

19. Härvidlag ska först och främst tolkningsutrymmet avgränsas.

9 — Enligt artikel 2.11 i direktiv 2000/60 är en akvifer ”ett eller flera lager under ytan, av berggrund eller andra geologiska skikt med tillräcklig porositet och genomsläpplighet för att medge antingen en betydande ström av grundvatten eller uttag av betydande mängder ”grundvatten”. I artikel 2.12 i direktiv 2000/60 definieras begreppet grundvattenförekomst som ”en avgränsad volym grundvatten i en eller flera akviferer”.

20. Förverkligandet av harmoniseringen inom den inre marknaden på området för saluförande av vatten på flaska har varit en särskilt lång och komplicerad process. Den främsta motsättningen mellan medlemsstaterna gällde de olika uppfattningarna av själva begreppet naturligt mineralvatten.[10] Medan frågan om tillnärmning av lagregler på området för livsmedel och drycker har varit aktuell sedan slutet av 1950-talet, var det inte förrän år 1980 som direktivet om harmonisering av utvinning och saluförande av mineralvatten såg dagens ljus.[11] Samma kamp har förts på internationell nivå i diskussionerna kring antagandet av Codex alimentarius.[12]

21. Direktiv 80/777 rörde utvinning och saluförande av livsmedel med särskilt tyngdpunkt på behovet att skydda dem mot föroreningar, eftersom folkhälsan stod på spel. Direktivet säkerställde också konsumenternas rättigheter genom att det garanterades, tack vare att flaskorna buteljerades vid källan och försågs med lämplig förslutning, att vätskan bevarade de egenskaper som hade motiverat dess erkännande som mineralvatten.[13] I egenskap av arvtagare till direktiv 80/777, har således direktiv 2009/54 i stora drag samma inriktning.

22. I och med att direktiv 2009/54 antogs på grundval av artikel 95 EG (artikel 114 FEUF) ingår det som ett steg i harmoniseringen av den lagstiftning som syftar till upprättandet av en väl fungerande inre marknad på livsmedelsområdet.[14] En väsentlig uppgift för tolkningen av direktivet återfinns i skäl 5, enligt vilket det viktigaste syftet med bestämmelser om naturliga mineralvatten bör vara att skydda konsumenters hälsa, att förhindra att konsumenter vilseleds och att säkerställa rättvis handel. Såsom den grekiska regeringen har framhållit tillfördes det skälet *ratio legis* i direktiv 2009/54 i samband med omarbetningen av direktiv 80/777.

23. Problematiken kring dricksvatten och i synnerhet vatten på flaska betecknas av en tvärgående lagstiftning. Flera rättsakter är tillämpliga, däribland direktivet om kvaliteten på vatten avsett att användas som dricksvatten[15], det direktiv som fastställer vilka beståndsdelar i naturligt mineralvatten som kan innebära risker för folkhälsan[16] och det direktiv som införde begreppet vatten med läkande egenskaper.[17] Vad särskilt angår bestämmelser om märkning innehåller direktiv 2009/54 tillägg och undantag i förhållande till de allmänna bestämmelserna om märkning av livsmedel.[18]

10 — Det handlade således om en ”latinsk” modell där statens klassificering grundas på vetenskaplig expertis och där det krävs ett tillstånd i förväg för att släppa ut produkterna på marknaden. Enligt den tyska modellen agerar företagen via branschavtal enbart på grundval av produktens kemiska sammansättning (mineraliseringsnivå). Enligt den brittiska modellen ankommer det tvärtom på konsumenten att göra det bästa valet bland de olika produkter som släpps ut på marknaden. I det avseendet, se Marty, N., La construction d'un marché européen des eaux embouteillées: enjeux, acteurs et déroulement des négociations de directive 80/777 sur les eaux minérales (années 1950-années 1980), *Revue d'histoire de l'intégration européenne*, volym 19 (2013), nr 2, s. 227–242.

11 — För en detaljerad historisk beskrivning, se den ovannämnda artikeln av Marty, N., La construction d'un marché européen des eaux embouteillées.

12 — Doussin, J. P., Les eaux minérales dans le Codex alimentarius, *Un choc des cultures*, Annales des Mines, maj 1998, s. 30. Codex alimentarius-kommissionen inrättades år 1963 av Förenta nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) och Världshälsoorganisation (WHO). Den har fastställt livsmedelsnormer, riktlinjer och harmoniserad kodifiering av internationell sedvänja som syftar till att skydda konsumenternas hälsa och att säkerställa god affärssed i handeln med livsmedel. Se http://www.codexalimentarius.org/codex home/fr/.

13 — Direktiv 80/777 antogs just för att undanröja hindren för saluförandet av dessa drycker och underlätta den gemensamma marknadens sätt att fungera. Se förslag till avgörande av generaladvokaten Ruiz Jarabo Colomer kommissionen/Tyskland (C-463/01, EU:C:2004:290, punkt 56).

14 — Det ska uppmärksammas att enligt artikel 1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1924/2006 av den 20 december 2006 om näringspåståenden och hälsopåståenden om livsmedel (EUT L 404, s. 9, och rättelse EUT L 12, 2007, s. 3), ska denna förordning inte påverka tillämpningen av direktiv 80/777. Sambandet mellan dessa båda rättsakter utgör en av de frågor som ställts inom ramen för det mål som för närvarande är anhängigt vid domstolen, C-157/14, Neptune Distribution.

15 — Rådets direktiv 80/778/EEG av den 15 juli 1980 om kvaliteten på vatten avsett att användas som dricksvatten (EGT L 229, 30.8.1980, s. 11; svensk specialutgåva: område 15, volym 3, s. 3), upphävt och ersatt av rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten (EGT L 330, s. 32), i ändrad lydelse.

16 — Kommissionens direktiv 2003/40/EG av den 16 maj 2003 om fastställande av förteckningen över, gränsvärden för halter av och märkningsuppgifter för beståndsdelarna i naturligt mineralvatten samt villkor för behandling av naturligt mineralvatten och källvatten med ozonberikad luft (EGT L 126, s. 34).

17 — Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel (EGT L 311, s. 67).

18 — Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG av den 20 mars 2000 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning och presentation av livsmedel samt om reklam för livsmedel (EGT L 109, 6.5.2000, s. 29). Se skäl 8 i direktiv 2009/54.

24. Med hänsyn till olikheterna mellan de reglerade syftena och föremålen förefaller avsaknaden av en legaldefinition av termen ”källa” i direktiv 2009/54 dock inte medföra att definitionerna i direktiv 2000/60 ska användas. Ett sådant val skulle till och med kunna innebära felaktig rättstillämpning.

25. Såsom domstolen redan har understrukit är nämligen direktiv 2000/60 ett ramdirektiv som antagits med stöd av artikel 175.1 EG (nu artikel 192 FEUF). I direktivet fastställs gemensamma principer och en allmän ram för åtgärder för vattenskydd, och genom direktivet säkerställs samordning, integration och, på längre sikt, en utveckling av de gemensamma principerna och strukturerna för skydd och ekologiskt hållbar användning av vattenresurserna i Europeiska unionen.[19] Syftet med direktivet är emellertid inte att fullständigt harmonisera medlemsstaternas lagstiftning om vatten.[20] Det följer av skäl 19 i direktiv 2000/60 att direktivet syftar till att bevara och förbättra vattenmiljön i unionen. Detta mål avser först och främst kvaliteten på det berörda vattnet.[21]

26. Det kan visserligen inte uteslutas att de termer som härrör från flera direktiv i realiteten definierar samma naturfenomen, såtillvida att en akvifer, en underjordisk grundvattenyta eller förekomst alla beskriver en form av underjordisk vattenansamling. Det obestämda förhållandet mellan dessa begrepp talar dock mot en direkt hänvisning till de tekniska begreppen i direktiv 2000/60 vid tolkningen av direktiv 2009/54.

27. Slutligen vill jag anföra att de frågor som tagits upp inom ramen för det nationella målet vilka rör de nationella myndigheternas praxis på området för beviljande av koncession för utvinning av naturligt mineralvatten saknar relevans för den begärda tolkningen, såtillvida att de inte kan ha någon inverkan på tolkningen av själva begreppet ”mineralvatten från en och samma källa” i den mening som avses i artikel 8.2 i direktiv 2009/54.

28. Det är mot denna bakgrund som artikel 8.2 i direktiv 2009/54 ska tolkas.

C – Begreppet ”naturligt mineralvatten från en och samma källa” i den mening som avses i artikel 8 i direktiv 2009/54

1. Angreppssätt för tolkningen

29. Enligt artikel 8.2 i direktiv 2009/54 är det förbjudet att saluföra naturligt mineralvatten från en och samma källa under mer än en handelsbeteckning. Det är intressant att artikel 8 i direktiv 2009/54 inte har ändrats i förhållande till förslaget till direktiv 80/777 vilket kommissionen lade fram år 1970.[22] Det rör sig således om en bestämmelse som är lika beständig som kortfattad.

30. Enligt domstolens fasta praxis ska tolkningen av en unionsrättslig bestämmelse ske inte endast utifrån bestämmelsens ordalydelse och det ändamål som eftersträvas med densamma, utan även tillblivelsen av en unionsrättslig bestämmelse kan vara relevant för tolkningen av densamma.[23]

19 — Angående det komplexa syftet med direktiv 2000/60, se mitt förslag till avgörande Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (C-461/13, EU:C:2014:2324).

20 — Dom kommissionen/Luxemburg (C-32/05, EU:C:2006:749, punkt 41).

21 — Dom kommissionen/Tyskland (C-525/12, EU:C:2014:2202, punkt 51).

22 — EGT C 69, 1970, s. 14.

23 — Se, bland annat, domen Inuit Tapiriit Kanatami m.fl./parlamentet och rådet (C-583/11 P, EU:C:2013:625, punkt 50 och där angiven rättspraxis).

31. Jag noterar härvidlag att tolkningen av termen ”samma källa” i förevarande mål ger upphov till en särskild spänning mellan å ena sidan mineralvattens objektiva egenskaper och å andra sidan de hydrogeologiska karaktäristika som rör vattnets väg mot markytan. Den hänskjutande domstolen har särskilt frågat EU-domstolen om relevansen av avståndet mellan brunnarna, vattnets specifika kvalitet, den hydrauliska anslutningen mellan brunnarna och brunnarnas djup. De handlingar som ingetts till domstolen innehåller flera ställningstaganden där de båda aspekterna konfronteras. HSR har bland annat insisterat på skillnaden mellan begreppet källa och begreppet akvifer.

32. Enligt min åsikt skulle en sådan teknisk konfrontation göra att den begärda tolkningen blir onödigt vag. För min del tänker jag, i syfte att förklara innehållet i artikel 8 i direktiv 2009/54, utgå från nyckelbegreppet i direktiv 2009/54, nämligen begreppet naturligt mineralvatten, och det överordnade syftet med samma direktiv, det vill säga konsumentskyddet. Med denna utgångspunkt kan det konstateras att de hydrologiska faktorerna kan betraktas som ett komplement vid tolkningen av begreppet ”samma källa”.

2. Begreppet naturligt mineralvatten mot bakgrund av syftet att skydda konsumenterna

33. Med uttrycket ”naturligt mineralvatten” i den mening som avses i bilaga I avsnitt I till direktiv 2009/54 åsyftar unionslagstiftaren ”mikrobiologiskt hälsosamt vatten[24] som har sitt *ursprung* i en underjordisk grundvattenyta eller förekomst och *som kommer från* en källa som tappas från ett eller flera naturliga eller borrade uttag”. Definitionen i fråga avser således kumulativt två nivåer, dels det naturliga mineralvattnets ursprung, dels utvinningsstället. Enligt punkt 1 skiljer sig dessutom naturligt mineralvatten från vanligt dricksvatten genom sin natur och sin ursprungliga renhet.

34. Denna definition är emellertid något tvivelaktig när begreppet ”källa” ska tolkas, särskilt vid en jämförelse med andra språkversioner[25], i synnerhet de versioner där begreppen ursprung och ”kommer från” överlappar varandra, som fallet är med den slovenska versionen.[26]

35. I händelse av skillnader mellan de olika språkversionerna av en unionsbestämmelse ska den aktuella bestämmelsen emellertid tolkas med hänsyn till systematiken i och ändamålet med de föreskrifter i vilka den ingår.[27]

36. Enligt vad jag redan har anfört har lagstiftaren här framför allt velat skydda konsumenterna. Detta syfte visar sig i direktiv 2009/54 på olika sätt. För det första medför direktivet, i samband med syftet fri rörlighet för mineralvatten, en skyldighet att dels anta gemensamma bestämmelser vad gäller de villkor som uppställs på det mikrobiologiska området och som gör det möjligt att klassificera vatten som naturligt mineralvatten, dels inrätta ett system enligt vilket den ansvariga myndigheten i en medlemsstat ska erkänna vatten som motsvarar föreskrifterna i direktivet. För det andra uttalas det i direktiv 2009/54, i samband med syftet att skydda folkhälsan, krav på angivelse av ett mineralvattens analytiska sammansättning vilket hör samman med de allmänna kraven på märkning.[28] I den

24 — I den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2009/54 som jämförd med bilaga I avsnitt III i direktivet nämner det totala antalet mikroorganismer i naturligt mineralvatten.

25 — På engelska: ”*originating* in an underground water table or deposit and *emerging* from a spring tapped at one or more natural or bore exits”, på italienska: ”un’acqua microbiologicamente pura, la quale abbia *per origine* una falda o un giacimento sotterranei e *provenga* da una sorgente con una o più emergenze naturali o perforate” och på finska: ”vettä, jonka *alkuperä* on maanalainen vesikerrostuma tai -varasto ja joka *tulee esille* lähteestä, josta sitä otetaan yhden tai useamman luontaisen tai poratun ulostulopaikan kautta”.

26 — På tyska: ”das seinen Ursprung in einem unterirdischen Quellvorkommen hat und aus einer oder mehreren natürlichen oder künstlich erschlossenen Quellen gewonnen wird”, på polska: ”pochodzącą ze złoża podziemnego lub poziomu wodonośnego i wydobywaną z tych źródeł jednym lub kilkoma ujęciami naturalnymi lub wierconymi” och på slovenska: ”ki ima svoj izvor v podzemnem vodnem viru in izteka ali se črpa na izviru iz enega ali več naravnih iztokov ali vrtin”.

27 — Se, bland annat, domen Eleftheri tileorasi och Giannikos (C-52/10, EU:C:2011:374, punkterna 23 och 24).

28 — Se skäl 8 i direktiv 2009/54 och det där angivna sambandet med direktiv 2000/13.

kontexten anges i direktivet även en möjlighet att vidta brådskande åtgärder när det föreligger risk för folkhälsan. För det tredje betonas det i direktiv 2009/54, i samband med syftet att säkerställa rättvis handel och förhindra att konsumenter vilseleds [29], att mineralvattnets unika ursprung ska fastställas, vilket illustreras av förbudet i artikel 8.2.

37. Artikel 8 i direktiv 2009/54 fokuserar i sin helhet på problematiken med handelsbeteckningen i meningen angivelse av vattnets geografiska ursprung. Det preciseras således i artikel 8.1 i direktiv 2009/54 att namnet på en plats får ingå i formuleringen av en handelsbeteckning under förutsättning att den hänvisar till ett mineralvatten, vars källa exploateras på den plats som beteckningen anger. Enligt samma tankegång är det enligt punkt 2 i samma artikel förbjudet att saluföra naturligt mineralvatten från en och samma källa under mer än en handelsbeteckning. I artikel 8.3 i direktiv 2009/54 insisteras det slutligen på problematiken med en korrekt angivelse vid märkning och reklam av namnet på källan eller på den plats där vattnet utvunnits.

38. I motsats till vad som gäller enligt lagstiftningen om varumärken, enligt vilken det är fullt tillåtet att använda flera varumärken för samma vara, föreskrivs det i artikel 8 i direktiv 2009/54 att källan och det geografiska ursprunget ska kunna identifieras på det sätt de anges i mineralvattnets handelsbeteckning.

39. Slutligen är det väsentligt att vattnets analytiska sammansättning uppfyller kraven i direktiv 2009/54 och att konsumenterna känner till den genom handelsbeteckningen och/eller märkningen och att de kan fastställa vattnets geografiska ursprung.

40. Enligt vad som framgår av direktivet är naturligt mineralvatten rinnande vatten eller vatten som tappas från en källa och vars sammansättning, temperatur och andra väsentliga egenskaper förblir stabila inom gränserna för den naturliga variationen. Såsom den tjeckiska regeringen har understrukit, uppnås inte målen i skäl 5 i direktiv 2009/54 om ett mineralvatten som har samma egenskaper saluförs under olika beteckningar, även om det tas från flera brunnar.

41. Begreppet ”naturligt mineralvatten” tolkat i förbindelse med skäl 5 i direktiv 2009/54 leder följaktligen till konstaterandet att lagstiftarens mål har uppnåtts när definitionen av ”samma källa” i den mening som avses i artikel 8.2 i direktiv 2009/54 inskränks till nivån där det naturliga mineralvattnet utvinns och från vilken vattnet *kommer* i den mening som avses i punkt 1 i bilaga I till direktiv 2009/54.

3. Hydrogeologiska faktorers betydelse vid fastställandet av begreppet ”samma källa”

42. Det är nödvändigt att studera vissa tekniska aspekter för att bättre avgränsa innebörden av artikel 8.2 i direktiv 2009/54. Här ska hänvisas till en rapport av Agence française de sécurité sanitaire de l’alimentation (AFSSA) [30] som kommissionen har åberopat i sitt skriftliga yttrande. Vad angår den hydrogeologiska kontexten framgår det att allt naturligt mineralvatten härstammar från infiltration av meteoriskt vatten [31] som kommer upp till ytan efter att ha transporterats länge under jorden. [32] Det

29 — Detta syfte att skydda konsumenterna och främja en rättvis handel framgår även av skäl 9 jämfört med artikel 7.2 i direktiv 2009/54, angående säkerställande av information riktad till konsumenterna om mineralvattens sammansättning.

30 — Den franska byrån för livsmedelssäkerhet (AFSSA) är en offentlig myndighet som inrättades år 1999 till följd av galna kosjukan, vars främsta uppdrag är att utvärdera hälsorisker i alla livsmedel, inklusive vatten. I juli 2010 omvandlades den till Nationella hälsovårdsbyrån för livsmedel, miljö och arbete (Agence nationale chargée de la sécurité sanitaire de l’alimentation, de l’environnement et du travail, ANSES). Se, Lignes directrices pour l’évaluation des eaux minérales naturelles au regard de la sécurité sanitaire (AFSSA), maj 2008, tillgänglig på följande adress: https://www.anses.fr/sites/default/files/documents/EAUX Ra EauxMinerales.pdf

31 — Begreppet ”meteoriskt vatten” är en hydrologisk term som betecknar vatten som funnits i marken under lång tid (på den geologiska skalan) och som härrör från nederbörd. Meteoriskt vatten består huvudsakligen av underjordiskt vatten medan övrigt vattens ursprung inte spelar någon större roll i den hydrologiska cykeln. För mer detaljerad information, se: http://www.aquaportail.com/definition 12538 eau meteorique.htmlixzz3QIVmcJAt.

32 — Meteoriskt vatten infiltrerar djupt och gör vissa porösa bergarter (sand eller lera) permeabla ”i smått” och hårda bergarter porösa ”i stort”, vilka även om de inte är permeabla får sprickor eller frakturer. Se AFFSA:s rapport, ibidem.

underjordiska vattnet sjunker genom gravitation ända till dess att det möter ett hinder för sin vertikala penetration [33] och ackumuleras i underjordiska porer och fickor (akviferer) [34] varifrån det rinner ut lateralt. När det hydrauliska trycket i den mättade delen av akviferen blir högre än det som råder i de möjliga utflödena strömmar vattnet ut genom *källor* som är naturliga utlopp. I rapporten ställs även begreppen vattenförekomst [35] och akvifersystem [36] mot varandra i samband med fastställandet av vattnets geologiska struktur.

43. Vad som verkar vara avgörande för en sådan tolkning av begreppet ”samma källa” som föreslagits ovan är dels att det konstateras att ”[d]e hydrogeologiska förhållanden som är orsaken till utflödet av naturligt mineralvatten är många och ofta mycket komplexa” [37], dels att det bekräftas att det finns en mängd naturliga utflöden som är källor med naturligt mineralvatten från de underjordiska lagren med lateralt ackumulerat vatten.

44. I likhet med vad generaladvokaten Elmer uttalade i målet Badische Erfrischungs-Getränke angående definitionen av mineralvatten [38] förefaller avsaknaden av en definition av begreppet ”källa” avslöja lagstiftarens intention. Om lagstiftaren hade velat göra begreppet källa beroende av vissa hydrologiska egenskaper, exempelvis en struktur av grundvattenytor, vattenförekomster eller brunnar, skulle det nämligen ha varit logiskt att ge begreppet ett bestämt innehåll. Användningen av termen ”källa” i direktiv 2009/54 bekräftar emellertid att begreppet snarare avser många olika former av naturliga eller borrade utflöden av mineralvatten. [39] Den geologiska strukturen är däremot grundläggande för att identifiera naturligt mineralvatten i sig och dess egenskaper.

45. Av detta skäl, oberoende av den hydrologiska strukturen i den mark där vattnet utvinns, är den relevanta omständigheten för fastställandet av ”samma källa” trots allt att det är fråga om samma naturliga mineralvatten.

46. Naturligt mineralvatten definieras nämligen utifrån sin kemiska sammansättning med ett unikt fastställt ursprung (vilket utgör grunden för att det ska kunna särskiljas från vatten med exakt samma kemiska sammansättning som gjorts drickbart genom behandling). [40] För konsumenten är det således viktigt att samma handelsbeteckning avser samma naturliga mineralvatten. Från den synpunkten är kriteriet avseende den hydrologiska strukturen hos en underjordisk vattenförekomst eller akvifer i vetenskaplig mening inte avgörande i sig, eftersom det är det ge ”källa” i den mening som avses i direktiv 2009/54 avser följaktligen ett eller flera naturliga eller borrade uttag varifrån rinner vatten som är identiskt enligt bilaga I till direktiv 2009/54.

47. Jag erinrar under alla omständigheter om att naturligt mineralvatten i den mening som avses i direktiv 2009/54 ska tappas i sitt tillstånd vid utflödet och enbart får behandlas genom att instabila ämnen och oönskade beståndsdelar separeras. [41] Det preciseras vidare i punkt 3 i avsnitt I i bilaga I till direktiv 2009/54 att ”sammansättning, temperatur och andra väsentliga egenskaper hos naturligt

33 — Term som avser ett ogenomträngligt lager eller en förslutning av sprickor eller frakturer.

34 — I termens vetenskapliga mening.

35 — Grundvattenförekomst som statiskt begrepp enligt lexikonets definition: Naturlig ackumulering av lösta mineralämnen. AFFSA:s rapport avråder från användningen av denna term i fråga om underjordiskt vatten och anser att den ska ersättas med termen akvifersystem. Se AFSSA:s rapport, ibidem, s. 66.

36 — Termen akvifersystem i vetenskaplig mening består enligt AFSSA både av en underjordisk passage i en geologisk struktur och av en dynamisk process som omfattar vattenflödet och dess system, förhållanden, gränser samt miljön i dess början och slut.

37 — Punkt I, s. 15 i AFSSA:s rapport, ibidem, s. 15, punkt I.

38 — C–17/96, EU:C:1997:244, punkterna 16 och 17.

39 — Se artikel 8.3 i direktiv 2009/54 där begreppen ”källan” och ”platsen där det utvunnits” används alternativt. Angående exploatering av källor, se artikel 3 i direktivet och angående skyddet av källan, se artikel 5 och även bilaga II, punkt 2 d i direktiv 2009/54.

40 — Angående de tre typerna av buteljerat vatten, det vill säga vatten som gjorts drickbart genom behandling, naturligt mineralvatten och källvatten, se den analys som finns tillgänglig på följande adress: https://www.anses.fr/fr/content/eaux conditionn%C3%A9es.

41 — Se artikel 4 i direktiv 2009/54.

mineralvatten ska förbli stabila inom gränserna för naturlig variation. De får i synnerhet inte påverkas av eventuella variationer i flödet.” Detta resonemang stödjer för övrigt uppfattningen att det är vattnets sammansättning och inte det geologiska utflödets struktur som är avgörande med avseende på syftet att skydda konsumenten.

48. Jag vill dessutom understryka att det faktum att vattnet har sitt ursprung i samma underjordiska grundvattenyta eller förekomst är ett nödvändigt men inte tillräckligt villkor för att det ska kunna betraktas som samma naturliga mineralvatten. Vatten som är identiska i kemiskt hänseende men som har olika hydrauliska och geologiska ursprung utgör således inte samma naturliga mineralvatten.

49. Mot bakgrund av det ovan anförda anser jag att ”ett naturligt mineralvatten från en och samma källa” i den mening som avses i artikel 8.2 i direktiv 2009/54 avser vatten som kommer från ett eller flera naturliga eller borrade uttag och har sitt ursprung i samma grundvattenyta eller samma underjordiska förekomst under förutsättning att vattnet har identiska egenskaper som vid alla naturliga eller borrade uttag förblir stabila inom gränserna för den naturliga variationen. Mineralvatten som kommer från flera naturliga eller borrade uttag och som härrör från samma grundvattenyta eller samma förekomst, men vilkas analytiska egenskaper inte är identiska mot bakgrund av de kriterier som följer av bilaga I till direktiv 2009/54, kan däremot inte anses komma från samma källa.

V – Förslag till avgörande

50. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen besvarar de frågor som ställts av Vrhovno sodišče på följande sätt:

Uttrycket ”naturligt mineralvatten från en och samma källa” i den mening som avses i artikel 8.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/54/EG av den 18 juni 2009 om utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten, avser vatten som kommer från ett eller flera naturliga eller borrade uttag och har sitt ursprung i samma grundvattenyta eller samma underjordiska förekomst under förutsättning att vattnet har identiska egenskaper som vid alla naturliga eller borrade uttag förblir stabila inom gränserna för den naturliga variationen.